

Arhe XVIII, 36/2021
UDK 930.1 Schiller J.C.F.
DOI <https://doi.org/10.19090/arhe.2021.36.255-274>
Originalni naučni rad
OriginalScientificArticle

LAZAR ATANASKOVIĆ¹

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet

ŠILER I APORIJE ISTORIJSKE KARAKTEROLOGIJE

Sažetak: Pretpostavka istorijske dinamike određene borbom između tiranije i slobode određujuća je za okvire Šilerove istorijske naracije. Iako Šiler već u predgovoru svom prvom istorijskom delu naglašava značaj ove dinamike, njeni tragovi na stranicama *Istorije otcepljenja* nisu sasvim očigledni. Tiranija i sloboda su apstraktni pojmovi, ali i pojmovi o kojima Šiler pokušava da ispriča priču. Ovaj rad posvećen je aporijama takve filozofsko-istorijske pripovesti o idejama. Primer na kome će ova aporetika biti demonstrirana je karakterologija dva centralna lika pripovesti o Nizozemskom ustanku: Filipa II i Vilhelma Oranskog. Analiza izgradnje karaktera Šilerovih istorijskih junaka potvrđuje značaj apstraktne pretpostavke o borbi između tiranije i slobode za konkretno izvođenje Šilerove istorijske naracije, ali i ukazuje na aporetiku ovakvog filozofsko-istorijskog poduhvata.

Ključne reči: Šiler, filozofija, istorija, istoriografija, istorija Nizozemskog ustanka, naracija, filozofija istorije

Već u predgovoru za *Istoriju otcepljenja Ujedinjene Nizozemske od španske vladavine*, Šiler naglašava značaj poznavanja glavnih likova u predstojećoj priči.² Ovakav dramsko-psihološki pristup nije samorazumljiv.³ Opsežno izlaganje karakternih crta istorijskih ličnosti

¹ E-mail adresa autora: lazaratanaskovic@ff.uns.ac.rs

² Schiller, F., *Geschichte des Abfalls der Vereinigte Niederlande von der Spanischen Regierung*, Cotta'sche Buchhandlung, O.C. Recht. München, 1922. str. 5.

³ Ovakav manir pripovedanja nije bio samorazumljiv ni neposrednoj čitalačkoj publici. Postoje Hegelove beleške pri čitanju drugog velikog Šilerovog istorijskog dela *Istorije tridesetogodišnjeg rata*, ovde Hegel pokazuje divljenje

nije lako dovesti u vezu sa ambicijama pripovedanja usmerenog na izlaganje večite borbe između tiranije i slobode kao opšte-istorijske dinamike.⁴ No, bez karakterologije, priča o ovoj borbi ostala bi neispričana, pošto bi apstraktni pojmovi o tiraniji i slobodi, uzeti sami za sebe, ostali nemi. Stoga je prenošenje svetsko-istorijske dinamike u dubine duše glavnih aktera istorijske pripovesti otvaralo horizont na kome je tek bila moguća konstitucija Šilerovog univerzalno-istorijskog narativa. Ipak, pretpostavka značaja unutrašnje duševne dinamike glavnih likova istorijske pripovesti, neizbežno je unosila dramske elemente u istorijsku naraciju. Funkcija ovih elemenata ogledala se u stvaranju virtualnog prostora u kome je istorijska imaginacija bila slobodna da konstruiše kako bi prevladala jaz između prošlosti i sadašnjosti – a prošlost je za Šilera bila onoliko udaljena koliko je bilo neophodno da ogledalo bude udaljeno od posmatrača kako bi u njemu mogao jasno da sagleda sopstveni lik. Slobodu, o kojoj je maštala novonastala generacija građanskih intelektualaca u Nemačkoj krajem osamnaestog veka, bilo je potrebno lišiti aure njene kontingentnosti i utvrditi je kao glavnu činjenicu prošlih vremena. No, detaljan pogled na istorijske prilike u ‘Niskim zemljama’ polovinom šesnaestog veka često nije otkrivao previše o *tiraniji i slobodi* koje su okupirale Šilera krajem osamnaestog veka, stoga je duša Filipa II na nivou pripovesti morala da postane ispunjena mračnim tiranskim ambicijama kojima su se suprotstavljale republikanske vrline smeštene u dubine karaktera Vilhelma Oranskog. Tiranija i sloboda tako su bile preseljene sa negostoljubivog tla političke realnosti u sumnjive dubine ljudskih duša koje su kao večni predmet, nepodložan istorijskom propadanju, stajale na

prema Šilerovoj sposobnosti da kroz izgradnju karaktera sabere različite linije istorijskog događanja. Hegel, G. W. F., *Frühe Schriften*, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1986. str. 447-448. No, u isto vreme, Hegel primećuje kako izlaganje duševne dinamike protagonista dovodi do toga da čitaoci zaborave na glavnu ideju o kojoj je reč. *Isto*. str. 448.

⁴ Već u uvodu Šiler jasno pozicionira republikansku motivaciju Nizozemskog ustanka, *Schiller, Geschichte des Abfalls*, str. 7. Nešto dalje u tekstu Šiler navodi kako čitava istorija nije ništa drugo do li „[...] večno vraćajuća borba između želje za vladanjem i slobode.” str. 28.

raspoloženju historiografskoj imaginaciji. Poslednje je vodilo stvaranju likova unutar Šilerove istorijske priče. Likove iz pripovesti, ipak, ne bi valjalo mešati sa istorijskim ličnostima na osnovu kojih su oni izgrađeni. O razlici između drame i istorije, 1786. godine Šiler govori oštrim tonom:

[...] najbolji pisci istorije novijeg vremena i antike [...] potkupili su srca svojih čitalaca zanosnim izlaganjem. No, ovakav manir je uzurpacija od strane pisaca, i povređuje republikansku slobodu čitalačke publike, za koju je prikladno da sama donese svoj sud; ovo je takođe prekoračenje granica, pošto taj metod pripada isključivo govornicima i pesnicima.⁵

Dve godine kasnije (1788.) početak *Istorije otcepljenja ujedinjene Nizozemske* naizgled upućuje na ovakvu uzdržanost. Šiler u svojoj prvoj istoriji ne polazi od heroja, ali saopštava da je zainteresovan za to na koji način „[...] nužnost stvara genija, a slučaj heroje”.⁶ No, herojski element time delimično biva prokrijumčaren u istorijsku prozu. Iako Šilera načelno zanimaju okolnosti, gotovo čitav prvi tom njegove pripovesti o ustanku Niskih zemalja, posvećen je karakterologiji značajnih ličnosti – ovakva usmerenost na karakter zamagljuje demarkacionu liniju između drame i istorije na kojoj je on samo dve godine ranije insistirao. Ipak, granica između poezije i istorije kod Šilera je pre tvrdnje iz 1786. već bila pređena, ali ne na tlu historiografije, već na tlu drame.

Rad na istorijskim dramama, posebno na *Don Karlosu*, zahtevao je bliskost sa istorijskim izvorima, barem u smislu historiografskih pripovesti.⁷ Ova bliskost između drame i istorije, dramskim komadima je davala jasniju političku notu, direktno vezujući njihove zaplete za

⁵ Schiler, F., “Verbrecher aus Infamie, eine wahre Geschichte” u *Thalia, Erster Band, Heft 2*, G. J. Göschen, Leipzig, 1786. str. 20-58. str. 24.

⁶ Schiller, F., *Geschichte des Abfalls*, str. 7.

⁷ O ovome opširnije videti, O. Dann, “Schiller, der Historiker und die Quellen” u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, J. B. Metzler, Stuttgart, 1995. str. 109-126; Schulin, E. “Schillers Interesse an Aufstandsgeschichte” u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, str. 137-148.

istorijske događaje i ličnosti.⁸ Sinteza poetike i proze, rezultirala je ponovnim rađanjem heroja – historiografija, od svojih početaka, ne poznaje heroje, oni su takođe strani i drami, ali tragični likovi poput Fieska i Don Karlosa pokazuju karakteristike epskih junaka. Fiesko nije samo novi vladar Đenove koga težina ljubičaste vladarske odore na užas njegovih sledbenika vuče na dno reke, on je u isto vreme i otelotvorenje republikanske vrline koja apsurdno biva projektovana u liku vođe koji odstupa od samorazumljivosti utvrđenog poretka. Pošto Fiesko nesrećno gine, drama se završava užasnutim pogledima njegovih sledbenika, čija budućnost ostaje neizvesna bez figure vođe. Tragika Don Karlosa takođe se odvija na granici drame i bliska je epskom herojstvu. Njegovo delovanje isprva je vođeno strašću, da bi ubrzo bilo obogaćeno neočekivanim uvidom – Don Karlos se sa kraljicom Izabelom sreće kako bi joj izjavio ljubav, ali umesto anticipirane romanse, kraljica mogućem prestolonasledniku otkriva nedaće naroda Niskih zemalja. Ovo saznanje Don Karlosa pretvara u političkog junaka, koji na kraju drame u rukama inkvizicije ne završava zbog „zabranjene ljubavi” već zbog političke pobune. Don Karlos koji se prikrada u kraljičine odaje, zaogrnut čaršavima i prurušen u duha, ismeva Filipovo sujeverje i tiransku nemoć – ove noćne šetnje neodoljivo podsećaju na lukavstva kojima epski heroji dovode u pitanje važenje božanskog poretka.

Ukoliko u vidu imamo herojski karakter Šilerovih dramskih junaka, ne začuđuje njegov stav iz 1786. po kome drama neizbežno ugrožava republikansku slobodu publike. Ovu slobodu, prema kojoj dramski autor ne mora da pokazuje obzir, istoričar treba da ima u vidu i da svoj predmet izlaže na takav način da publici ostavi pravo poslednjeg

⁸ Značaj koji je ideja borbe između želje za vladanjem i slobode imala u Šilerovim dramama je nesumnjiv, takođe, ova borba je bila upravo dinamika svetske istorije kako ju je Šiler razumevao. Manfred Ridel primećuje kako su posledice ovog konflikta „[...] od *Fieska od Đenove*, tema svih Šilerovih drama [...]” u Ridel M. “Europa in Schillers Konzept der Universalgeschichte” u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, str. 29-58. str. 38. Ipak, ova „velika tema” ostajala bi bez političke težine, ukoliko ne bi bila konkretizovana kroz pripovedanje o stvarnim istorijskim likovima. *Istorija* za Šilerove drame nije samo građa, ona je osnova na kojoj nastaje njegovo dramsko pripovedanje.

suda o stvarima. Ipak, upitno je u kojoj meri je Šiler kao istoriograf bio u mogućnosti da se pridržava takvog imperativa – zar već u predgovoru *Istoriji otcepljenja* ne navodi kako je ono što želi da ponudi *drugima na sud*, ništa drugo do li *sadržaj njegove uobrazilje*.⁹ Ovde je neophodno postaviti pitanje: Da li se Filip II iz *Istorije otcepljenja* zaista značajno razlikuje od Filipa II iz *Don Karlosa*? U komadu *Don Karlos* Filip se pojavljuje kao zaostali despotski vladar čija moć ne proističe toliko iz njegovih političkih kvaliteta, koliko je ona posledica odsustva političke svesti njegovih subjekata. Filip iz *Don Karlosa* je nesumnjivo sujevna i paranoična figura, čija delatnost je motivisana kombinacijom religijskog fanatizma i despotske ambicije. U *Istoriji Nizozemskog ustanka*, pak, duša ovog suverena pojavljuje se kao mesto na kome treba tražiti “[...] ključeve njegovog političkog života [...],”¹⁰ a njene dubine obeležene su jednako mračnim tonovima. Priča o Filipu II kod Šilera je, videćemo, priča o tiranskoj duši – u onoj meri u kojoj je Vilhelm Oranski predstavljen kao figura kroz koju se prelamaju vrednosti republikanskog duha.

Karakterologija španskog monarha počinje rečima: „Filip II je u svemu što je ljudsko bio suprotnost svom ocu.”¹¹ Otac Filipa II, Karlo V, pak, pojavljuje se na početku *Istorije otcepljenja* kao ambivalentna figura. S jedne strane on je nesumnjivo apsolutni monarh, s druge strane on je samo „prvi građanin”.¹² Neobičan spoj apsolutnog monarha i prvog među građanima za Šilera je u značajnoj meri posledica Karlovog porekla. Šiler naglašava kako je Karlo rođen u Flandriji i kako je prema tome bio blizak običajima severnih zemalja, što je vodilo daljoj bliskosti sa „narodom”. Drugim rečima, Karlo V u Nizozemskoj nije bio doživljavan kao strani vladar.¹³ Ovaj domaći vladar, po Šileru, u Niskim zemljama je vladao drugačije nego na jugu sopstvenog carstva: „Potpuna potčinjenost na jugu njegovog carstva kod njega je stvarala prezir prema pravima pojedinaca; ovde (u Niskim zemljama, prim. aut) se podsećao

⁹ Schiller, *Geschichte des Abfalls*, str. 5.

¹⁰ *Isto.* str. 38.

¹¹ *Isto.* str. 34.

¹² *Isto.* str. 28.

¹³ *Isto.* str. 33-34.

da ih poštuje.”¹⁴ Karlo V tako nije samo promućurni monarh, već je i vladar čiji „severni” karakter je suprotstavljen navodnoj neslobodi „južnih delova carstva.” Naspram slike Karla V kao mudrog, delimično „germanskog” vladara, Šiler stvara predstavu Filipa II kao jednodimenzionalnog despota. On je bio:

Ambiciozan kao ovaj [Karlo V, prim. aut.], ali sa manje poznavanja ljudi i ljudskih vrednosti, on je sebi projektovao jedan ideal kraljevskog vladanja, koji se prema ljudima odnosio samo kao prema upotrebljivim organima samovolje i koji je svakim ispoljavanjem slobode bivao povređen.¹⁵

Ovakvu konstituciju karaktera Šiler objašnjava i okolnostima koje su proisticale iz „španskog” porekla: „[...] rođen u Španiji [...] odrastao pod gvozdenom disciplinom monaštva [...] radosno raspoloženje Nizozemaca nije činilo njegov temperament i duh ogorčenijim u manjoj meri nego što su ga povređivale njihove privilegije [...] nije govorio nijedan jezik osim španskog.”¹⁶ Filipova karakterologija nadalje biva dopunjena opisima monarhovog tamnog oka i kraljevskih procesija među građanima tokom kojih „[...] bujni izlivi najiskrenije radosti u njemu (monarhu, prim. aut.) nisu uspevali da pobude osmeh ili odobravanje.”¹⁷ Slika bezosećajnosti „španskog” mladića odraslog „među monasima” zaokružena je opisom njegovog preuzimanja vlasti nad Sedamnaest provincija. Tada su, kako Šiler primećuje: „[...] njegove oči poslednji put ovlažile suzom,”¹⁸ a za to vreme, ostali prisutni su takođe plakali, ali samo zbog anticipacije terora koji će uslediti.¹⁹ Ovim opisom Šilerova slika savršenog tiranina postavljena je na istoriografsko platno pre i jednog konkretnog tiranskog dela koje bi se moglo pripisati Filipu II.

¹⁴ *Isto*, str. 28.

¹⁵ *Isto*, str. 34.

¹⁶ *Isto*.

¹⁷ *Isto*.

¹⁸ *Isto*, str. 35.

¹⁹ *Isto*, str. 38.

No, Filip kao uskogrudi mladić i dalje nije paranoični fanatik iz *Don Karlosa*. Tek daljim iznošenjem „dubina” Filipove duše, Šiler ocrta dramsku sliku arhetipskog tiranina čiji *um je uzak*, a život ispunjen isključivo *egoizmom i religijskim fanatizmom*.²⁰ Kao kralj, Šilerov Filip II je zaokupljen sopstvenom personom, kao religiozna osoba, on se javlja kao vernik čija vera je „[...] tamna i okrutna [...]” i za svoj objekat ima božanstvo koje je „užasno biće.”²¹ Interesantno je da Šiler ovakvo verovanje povezuje sa despotskom prirodom monarha, pa tako o karakteru Filipovog „božanstva” on piše: „[...] za običnog čoveka ono je tešitelj, spasilac [...] za njega (Filipa II, prim. aut.), ono je postavljena slika straha, bolna, ponižavajuća granica njegove ljudske svemoći [...]”²² Na taj način, priroda Filipove religioznosti određena je njegovim despotskim karakterom, dok je njegova politička persona oblikovana u skladu sa religijskim životom. Filipova duša u Šilerovoj *Istoriji* javlja se kao mesto na kome se religija i politika presecaju na takav način da stvaraju *lošeg kralja i lošeg hrišćanina*.²³ Prizor unutrašnje rastrojenosti duše *despota i fanatika*, ovde je prikaz, doduše *in nuce*, nevolja rigidnog i nejasnog odnosa između religije i politike na široj svetsko-istorijskoj pozornici.

Sliku savršenog tiranina i religijskog fanatika, ipak kviri istorijsko prisustvo figure Karla V. Filipov otac, takođe je bio katolik i apsolutni monarh i isto kao i Filip vladao je Niskim zemljama, čak je pod njegovom vladavinom 1523. u Nizozemskoj angažovan prvi „novovekovni” inkvizitor. No, Karlo ne odgovara slici savršenog tiranina, a poslednje je slučaj između ostalog i zbog toga što njegova vladavina pada u pred-istoriju ustanka protiv tiranije čija priroda je opisana kroz izlaganje dubina Filipove duše. Pošto vreme vladavine Karla V nije bilo vreme ustanka, već epoha koju Šiler opisuje kao vreme *potkupljene republike*,²⁴ njegov karakter nije bio opisan kao tiranski. Mudrost i politički pragmatizam oca Filipa II, čak služe kao

²⁰ *Isto.*

²¹ *Isto.*

²² *Isto.*

²³ *Isto.*

²⁴ *Isto.* str. 33.

kontraprimer rigidnosti tiranskog monarha. No, Šiler je po svemu sudeći bio svestan slabosti koje je oštro kontrastiranje oca i sina nosilo sa sobom. Zbog toga je obazriv kada primećuje kako su oba vladara u osnovi mogli biti bolji ljudi:

No, obojica su, tako mi izgleda, mogli biti bolji ljudi nego što su to bili u stvarnosti, oni su u celosti delovali prema istim merilima. Ono za šta se obično krivi karakter osobe, vrlo često je nemoć nužnog izbegavanja opšte ljudske prirode. Monarhija ove veličine bila je previše primamljiva za ljudski ponos, a preteška kao zadatak za ljudske moći.²⁵

Ipak, iako je i Karlo V *mogao biti bolji*, Šiler insistira na tome da je on bio *snažan i prosvećen*, mada možda *lošiji kao čovek* od Filipa koji je bio *uskogrud i slab*.²⁶ Zanimljivo je da Šiler u gotovo determinističkom maniru primećuje da određena vrsta vladavine, naime apsolutna monarhija, proizvodi određenu vrstu vladalaca, međutim, izgradnja karaktera dva monarha o kojima Šiler govori, daleko prevazilazi ovu vrstu determinacije. Umesto toga, njihove idiosinkratične karakteristike dobijaju odlučujuće mesto za objašnjenje istorijskog dešavanja. Karlova bliskost sa narodom posredovana „severnim” poreklom, Filipovo svešteničko odgajanje i „španski” karakter, bez obzira na sve spoljašnje okolnosti, imaju odlučujuće mesto u konstituciji istorijske dinamike Šilerove priče. Kada Šiler govori o Filipovom religijskom fanatizmu i upoređuje ga sa Karlovim navodno kalkulantskim odnosom prema crkvi,²⁷ čitalac takve istorije neizbežno biva postavljen pred problematična pitanja alternativne istorije koja smeraju na drugačije rasplete situacije u kojoj bi se na mestu Filipa nalazio drugačiji monarh. Tome nasuprot, Šilerovo minuciozno izlaganje okolnosti u kojima Filip II postaje monarh, kao i delikatnosti društvene i političke situacije u Niskim zemljama sredinom šesnaestog veka, upućuju na nemoć tiranina koji deluje u skladu sa okolnostima koje zatiče.

²⁵ *Isto*, str. 39.

²⁶ *Isto*.

²⁷ *Isto*.

Filipovo preuzimanje krune koje je usledilo godinu dana posle sticanja titule gospodara Niskih zemalja, Šiler prati detaljnim opisom situacije u severnim habzburškim posedima, gde je činjenica instaliranja „stranog” monarha samo jedan od mnogih faktora koji su budili nezadovoljstvo među građanima i plemstvom. Prisustvo inkvizicije, stranih trupa i stranaca u administraciji, koje Šiler navodi, nisu bili situacija koju je vladavina Filipa II proizvela, već okolnosti koje je ona nasledila.²⁸ Spolja gledano, sva tri faktora nalazila su se u opsegu moći španskog monarha, koji je možda mogao da opozove inkvizitore, trupe pošalje nazad u Španiju i smanji prisustvo stranaca u administraciji. No, monarhova tiranska moć postaje značajno manja ukoliko se obrati pažnja na okolnosti koje nisu bile predmet njegove odluke. Prvo, u Nizozemskoj nikad nije bila uvedena klasična španska inkvizicija, a odnosi između Rima i španskog kralja, koji su bili značajni za ovu pseudo-političku instituciju, nisu bili odnosi vladanja i pokoravanja. Takođe, inkviziciju nije bilo moguće prosto opozvati, pošto je ona bila prethodno uvedena za vreme vladavine Karla V, pod okolnostima koje u narednim decenijama nisu bile značajno izmenjene – jedino je broj „jeretika” koji je Filip nasledio, bio značajno veći od onoga zbog koga je Karlo dopustio uvođenje inkvizicije.²⁹ Drugo, španske trupe koje su bile stacionirane u Niskim zemljama, nisu bile samo okupacione snage koje su ugrožavale „nacionalnu” nezavisnost. Razlog prisustva ovih trupa na granici sa Francuskom bili su ratovi koje je Špansko carstvo vodilo sa Francuskom kraljevinom tokom 1550-ih. Treće, „strana” administracija u niskim zemljama nije bila posledica Filipovog tiranskog karaktera, već generalne tendencije profesionalizacije državne administracije i uklanjanja udela plemstva u institucijama. Filipov tiranski karakter u ovakvim okolnostima izgleda kao nejasan dodatak u Šilerovoj pripovesti, mesto tiranina je ograničeno i opisano spoljašnjim okolnostima. Interesantno je da se ovaj uslovljeni tiranin kod Šilera pojavljuje kao

²⁸ *Isto*, str. 40-47.

²⁹ O prirodi inkvizicije u Nizozemskoj pod Habzburzima opštirnije videti Gielis, G; Soen, V. “The Inquisitorial Office in the Sixteenth-Century Habsburg Low Countries: A Dynamic Perspective” u *The Journal for Ecclesiastical History*, Cambridge University Press, Cambridge, vol. 66, Issue 1, str. 47-66.

odsutni vladar, čije odsustvo tiraniju čini još nepodnošljivijom među severnim subjektima njegovog kraljevstva. Filipov „beg” u Španiju, omogućava Šileru da odvoji sliku tiranina od okolnosti u kojima ovakva slika postaje krajnje problematična.

Filip II samo godinu dana posle preuzimanja španske krune napušta Holandiju (1559), sa čime otpočinje odsustvo monarha koje se pojavljuje kao prisustvo tiranina. Na više mesta Šiler govori o katastrofalnim posledicama Filipovog odsustva i vođenja politike iz Madrida.³⁰ Poslednje čini značajno nejasnijom predstavu o Filipu kao o jednostavnom tiraninu. Teror u Niskim zemljama nikako nije samo posledica volje okrutnog monarha, čijoj vladavini se suprotstavljaju heroji slobode i republike. Dobrim delom, teror je, čak na nivou Šilerove pripovesti, posledica odsustva monarha. Filipovo odsustvo, podrazumevalo je i prisustvo administracije – koja se nije sastojala samo od Margarete od Parme kao namesnika i omraženog ministra Granvele.³¹ Upravljanje Niskim zemljama se vršilo pomoću institucija čiji sastav je odgovarao raspodeli moći u Sedamnaest provincija, tako da sliku borbe između tiranina i slobodnih građana, nepopravljivo kvari način na koji su donošene političke odluke pod habzburškom krunom, a one su se donosile kroz kompromis između najmanje tri strane: plemstva, novonastajućeg građanstva i državne administracije.

Suprotstavljenost između Španaca i Nizozemaca, između krune i republikanaca, često je bila svodiva na borbu između centralizovane

³⁰ Čitava pripovest o Granvelinom načinu upravljanja i njegovoj smeni, ispunjena je motivima nerazumevanja između udaljenog monarha i zahteva njegove administracije i njegovih „severnih” subjekata. *Isto*, str. 69-82. Odmah zatim sledi priča o Egmontovoj bezuspešnoj poseti Madridu, str. 91-101. Možda najbolji primer problematičnosti *odsustva monarha*, vezan je za kraljevsku odluku o uvođenju represivnih mera u skladu sa Tridentskim saborom, str. 95-101. Poslednja odluka je direktno vodila takozvanoj *zaveri plemića*, koja je za svoj rezultat imala simultano ublažavanje oštre religijske politike, str. 122-130, pripreme za kraljev dolazak i kraljeve tajne instrukcije regentu o pripremama za rat, str. 130-133.

³¹ Filipov odlazak u Madrid Šiler prati sledećim rečima: „U ruke sveštenika i žene pala je opasna dužnost brige nad Nizozemskom, a kukavički tiranin je izbegao [...] zahteve, žalbe i želje svog naroda.” *Isto*, str. 59.

državne administracije i zapetljanosti plemićkih formi republike. Od 1531. godine, plemstvo Sedamnaest provincija bilo je zastupljeno u tri saveta od kojih se *de facto* sastojala administracija niskih zemalja. Tri saveta koji su uspostavljeni za vreme vladavine Karla V bili su *državni, tajni i finansijski savet*. Ovi saveti su se sastojali od predstavnika viđenije aristokratije, kao i od predstavnika državne administracije bez plemićkog porekla. Bez odobrenja saveta, monarh nije mogao mnogo toga da učini. Ipak, saveti nisu predstavljali samo glas plemstva, što ne znači da su bili glas naroda, a posebno ne mesto na kome su republikanski sentimente bili sučeljeni sa tiranskom voljom vladara. Umesto toga, njihova kompozicija je reflektovala stalešku podelu društva, u njima su se pored plemića nalazili istaknuti članovi sveštenstva, kao i ljudi koji su kroz obrazovanje izgradili sopstveni status, a koji su u pravilu zastupali interese krune.³² Razume se, bez moći plemstva i crkve, koja se nije temeljila u kraljevskom autoritetu, politički legitimitet saveta bio bi nepostojeći, no, u njemu plemići nisu nastupali u ulozi pojedinačnih suverena, već kao zastupnici sopstvenih interesa, kao i interesa staleža i provincija iz kojih su dolazili.

Ovakva politička organizacija omogućavala je ograničenje apsolutne moći habzburškog monarha i u isto vreme zauzdavala ambicije

³² Primer ovakvih novih ljudi, koji su se kroz obrazovanje uzdigli do vodećih pozicija u društvenoj hijerarhiji su kardinal Granvela i savetnik Viglius. Šiler ne propušta da primeti njihove kvalitete, ipak, on ih u osnovi obeležava kao despotске slugе. Granvela se tako pojavljuje kao čovek koji je „[...] imao sve specifičnosti potrebne za potpunog državnika u monarhiji koja je bila bliska despotizmu, ali je bio potpuno bez sposobnosti za republike koje imaju kraljeve.” *Isto*, str. 62. Za Vigliusa Šiler primećuje da je u datim okolnostima mogao da bude samo *sluga tiranije*, dok bi u drugačijem vremenu i pod drugačijim okolnostima, možda bio figura slična Tomasu Moru, str. 83. Interesantno je da Šiler ne zapaža kako Granvela i Viglius predstavljaju primere novonastajućeg birokratskog staleža profesionalnih političara, sa interesima koji su daleko nadilazili služenje kruni zarad privilegija. Ovaj stalež, čiji poziv je politika, kod Šilera se pojavljuje samo kao instrument tiranije, dok se bitka za slobodu, ipak odvija pod zastavama heroja koji dolaze iz redova plemstva. Tiho rođenje moderne državne administracije u okvirima evropskih novovekovnih monarhija, ostaje gotovo nevidljivo iza bučne borbe za slobodu koja se vodi „u ime naroda.”

plemstva. U takvim okolnostima republikanski duh među plemstvom nije bio posledica saosećanja sa „narodom”, ili želje za „nacionalnom” nezavisnošću – umesto toga, plemstvo je bilo primorano na učestvovanje u ustanovama koje su imale izvesna republikanska obeležja, a koje im je nametala zavisnost od imperijalne krune. Pre 1531. godine, u Sedamnaest provincija je postojala samo *Staleška skupština* (osnovana 1464.), koja se sastajala retko, uglavnom samo u vremenima krize, kada bi bilo potrebno prikupiti finansijska sredstva, što je često podrazumevalo i privilegije za subjekte koji su isplaćivali „zajedničko” pregnuće.

Ostavivši po strani zapetljanosti političkog života Sedamnaest provincija, i dalje je moguće ispravno tvrditi da su posledice administracije Filipa II bile katastrofalne. Ipak, traganje za figurom tiranina u kontekstu „ustanka” Niskih zemalja, krajnje je problematičan poduhvat. Takođe, vođe plemstva, navodno obožavane u narodu, u Šilerovoj pripovesti o Nizozemskom ustanku pojavljuju se kao krajnje nesigurni zastupnici „narodnih” interesa. Primera radi, Vilhelm Oranski, republikanski i revolucionarni heroj u borbi protiv „španske” tiranije, zahteva ukidanje tri saveta koje je uspostavio Karlo V i formiranje jedinstvenog državnog saveta.³³ Iako je ovaj zahtev moguće objasniti kroz Vilhelmovu težnju za *smanjenjem korupcije u savetima*, a zajedno sa tim i uticaja španske krune,³⁴ neosporno je da bi takav korak podrazumevao slabljenje moći značajnog dela plemstva, kao i ostalih staleža zastupljenih u druga dva saveta. Razume se, poistovećivanje institucija formiranih od strane Habzburške imperije sa institucijama koje zastupaju isključivo interese španske krune predstavljalo bi preveliku generalizaciju, a samim tim, Vilhelmovo insistiranje na stvaranju *jedinstvenog saveta* i centralizaciji institucija, teško je razumeti kao jednostavnu težnju za nezavisnošću od španske krune. Takav zahtev podrazumevao je i slabljenje uticaja suparničkog plemstva i što je još važnije, predstavnika državne administracije.

³³ *Isto.* str. 87-88.

³⁴ *Isto.*

Formiranje jedinstvenog vladajućeg tela značajno bi povećalo uticaj krupne vlastele u Niskim zemljama, a ovakva koncentracija moći podrazumevala bi centralizaciju koja bi u lokalnom smislu odgovarala delovanju Filipa II na nivou carstva. Nenaplativi porezi, razbuktavanje jeresi, kao i nasilan i neadekvatan odgovor inkvizicije na reformaciju u niskim zemljama, teško da su bili dovoljan razlog za delovanje visokog plemstva.³⁵ Barem ne razlog koji bi se mogao trasirati do bratskog odnosa Vilhelma Oranskog prema protestantima čija *ljudska prava* su bila ugrožena.³⁶ Ipak, nedaće podanika predstavljale su više nego validne argumente za pregovore sa kraljevskom administracijom o reformama i drugačijoj raspodeli političke moći. „Jeretici” i „narod” nisu imali svoju reč u bilo kom od *tri saveta*, ali su njihove *nedaće* kao *nedaće subjekata* predstavljale značajan politički argument. Šiler ipak ne prelazi preko ove činjenice, koja borce za slobodu pretvara u feudalne gospodare, pa tako primećuje kako su Vilhelm Oranski i grof Egmont, pošto su ostali bez titule *Statthaltera* Sedamnaest provincija, u osnovi sledili lične interese, koji su se poklapali sa interesima naroda: „Ipak, pobuna bi samo tromo i tiho puzala po zemlji da nije pronašla podršku od strane plemstva, sa kojom se strašno uzdigla.”³⁷

No, ovakvo „poklapanje” interesa iza sebe krije žrtvu čiji karakter je gotovo mitološki. Poput Odiseja koji svojim žrtvama vara

³⁵ O problematičnoj slici Vilhelma Oranskog kao „revolucionara”, kao i o motivima njegovog političkog delovanja, videti Swart, K. W., “William the Silent’s Statecraft” u Hermans, T; Salverda, R., *From Revolt to Riches: Culture and History of the Low Countries, 1500-1700*, UCL Press, London, 2017, str. 46-53.

³⁶ Šiler piše kako je Vilhelm Oranski branio ljudska prava protestanata protiv španske tiranije – ne i njihovu veru, str. 50. Na istom mestu Šiler skreće pažnju na istoriju Vilhelmovog religijskog života. On je rođen kao protestant, preobraćen je u katolika, da bi na kraju postao kalvinista. Ovakva istorija, koja je uglavnom objašnjiva dinastičkom politikom, (videti, Swart, “William the Silent’s Statecraft”, str. 48-50.), kod Šilera biva iskorišćena za stvaranje slike humanističkog heroja, čija borba nadilazi ograničenosti vlastitog vremena – Vilhelm je tako kod Šilera *borac za prava čoveka*, gotovo dve stotine godina pre osamnaestovekovnih revolucija.

³⁷ *Isto*, str. 63.

božanstva,³⁸ Šilerov Vilhelm Oranski život podanika žrtvuje na oltaru njihove buduće slobode kada se u državnom savetu zalaže za sprovođenje represivnih mera protiv jeretika, prema preporukama Tridentskog sabora čija zasedanja su završena 1563. godine. Vilhelmovo zastupanje važnosti poštovanja carskog edikta, koji je zahtevao uvođenje represivnih mera prema jereticima, Šiler razumeva kao sračunatu odluku koja bi konačno trebalo da ogoli prirodu Filipove tiranije.³⁹ Interesantno je da Šilerova pripovest upućuje na slobodu koju je državni savet okupljen oko *Statthalter-a* Margarete od Parme imao u pogledu sprovođenja kraljeve volje. Na jednoj strani nalazi se Vilhelm koji zagovara poštovanje monarhove volje, dok se na drugoj strani pojavljuje Viglius van Ajta, kao prijatelj krune i političar bez plemićkog porekla, on zagovara umerenost. Vilhelmova argumentacija odnosi pobedu i Margareta od Parmese odlučuje za striktno uvođenje restriktivnih mera, koje će rezultirati proširivanjem otpora španskoj kruni u Nizozemskoj, što je konačno vodilo organizovanoj pobuni plemstva. U ovoj priči Filip II se pojavljuje kao tiranin kome je uskraćena njegova moć, on gotovo da zauzima mesto samozadovoljnog epskog božanstva koje ne sluti da zahtevane žrtve smrtnika u sebi kriju lukavstvo koje poništava njegovu apsolutnu moć. Šiler nam pripoveda još kako je Vilhelm Oranski, pošto je njegov argument odneo pobedu, izustio reči: „I, sada će biti odigrana velika tragedija.”⁴⁰

U epizodi o Vilhelmovom zalaganju za poštovanje edikta koji je propisivao oštrije religijske mere, u punom opsegu je vidljiva figura koja je poput Fieska odviše velika za prostor istorijske proze i suviše snažna za okvire drame. Tokom zasedanja saveta na kome je Vilhelm zagovarao uvođenje oštrih mera iz kraljevskog edikta, on se kod Šilera pojavljuje kao jedina osoba koja je sposobna ne samo da se suprotstavi volji

³⁸ Ovakvo shvatanje epske žrtve kao prevare kojom heroj oduzima moć nepromenljivom mitološkom poretku, prvi put su izneli Adorno i Horkhajmer u *Drugom ekskursu Dijalektike prosvetiteljstva*, Adorno, T., Horkheimer, M., *Dialektik der Aufklärung*, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main, 2006. str. 62-100.

³⁹ Schiller, *Geschichte des Abfalls*, str. 97-98.

⁴⁰ *Isto.*

tiranina, već i da manipuliše efektima njegove volje – Vilhelm tako nije samo vođa vlastele, on je i ličnost čija odluka usmerava tok istorije. Ovakvo suptilno otkazivanje lojalnosti kruni i spremnost na delovanje u skladu sa sopstvenim interesima, pojavljuje se kod Šilera kao specifična vrsta heroizma koji je proizveden okolnostima. No, važno je da pored ovog spoljašnjeg „herojstva”, postoji i Vilhelmov karakter koji je obeležen mogućnošću sudbinske odluke koja vodi odstupanju od stabilnog poretka u kome je on svakako imao svoje značajno mesto. Vilhelmovo *odmetništvo* čini da njegova singularna pojava dopušta smrtnicima da odstupe od okrutnog poretka. Ukratko, Vilhelm je *vođa* bez čije nesputane lične slobode, aktualizacija slobode „naroda” nije moguća u okvirima Šilerove pripovesti o Nizozemskom ustanku.

Postojanje heroja u Šilerovoj istoriji samo po sebi je već dovoljno problematično – ipak, činjenica da određeni karakteri pokazuju herojske dispozicije koje Šiler izlaže i pre njihovih konkretnih *herojskih dela*, čini odvajanje *poetskog* od *istorijskog* elementa još težim. Oranski vojvoda pre nego što je postao vođa pobune, opisan je kroz kontrastiranje sa Filipovim nedostacima koji personifikuju rigidnost tiranskog poretka. Dok je Filip rigidan i udaljen, Vilhelm je fleksibilan i pristupačan. Filipovom uskom umu suprotstavlja se Vilhelmov neumorni duh, Filipova nedopadljivost stoji nasuprot Vilhelmovoj *sposobnosti da osvoji srca* itd.⁴¹ Pored insistiranja na Vilhelmovim ličnim kvalitetima nasuprot Filipovim nedostacima, Šiler pažljivo ocrtava ono što je zajedničko njihovim ličnostima: Odnos sa imperatorom Karlom V. Figura Karla V određujuća je za Šilerov opis obe istorijske ličnosti. Upadljivo je kako Šiler insistira na Karlovom odsustvu u Filipovom obrazovanju, Filip je *obrazovan od strane monaha* – u isto vreme, Karlova naklonost prema Vilhelmu navodi se kao određujuće iskustvo u oblikovanju njegovih političkih sposobnosti. Karlo odabira Vilhelma kao *favorita* zbog toga što prepoznaje kvalitete njegove ličnosti, za uzvrat, kvaliteti njegovog favorita bivaju oplemenjeni iskustvom učestvovanja u

⁴¹ Lista pohvala na račun karaktera Vilhelma Oranskog prostire se na nekoliko stranica, *Isto*, str. 49-51.

visokoj politici.⁴² Po Šileru, Filip je svestan svoje sličnosti sa Vilhelmom Oranskim, koja se u značajnoj meri ogleda u sposobnosti za političku intrigu, ali je takođe svestan i Vilhelmove superiornosti koja proističe iz toga što su politiku učili od istog mentora, Karla V. U pogledu sposobnosti za političku intrigu i vladalačku veštinu, karakter Vilhelma Oranskog je „među valjanim karakterima” najbliži Filipu II.⁴³ Zbog svega toga Filip *mrzi* Oranskog vojvodu i odbija da mu ponudi mesto *Statthalter-a*.⁴⁴ Filipova mržnja i Vilhelmova nepravedna uskraćenost formiraju lični antagonizam, kroz čije razvijanje dalje biva pripovedana istorija borbe između tiranina i slobodnog odmetnika. U ovoj borbi Filipova španska rezidencija, u koju povremeno odlaze izaslanici nizozemskog plemstva pojavljuje se kao lokus mitske moći, kao mesto na koje plemići odlaze kako bi bili izigrani.⁴⁵ Dinamika između kraljevskog Madrida u kome stanuje „špansko lukavstvo” i prostodušnih „Flamanaca”,⁴⁶ predstavljala bi jednostavnu sliku nepopravljive nepravde bez Vilhelma kao „građanina sveta”⁴⁷ čije lukavstvo daleko nadilazi Filipovu sposobnost manipulacije:

⁴² *Isto*. Str. 48; 50.

⁴³ *Isto*, str. 50.

⁴⁴ Ova Filipova sumnja koja se bazirala na karakternom nivou, navodno je potkrepljena njegovim saznanjem o Vilhelmovim ranim intencijama da zaštiti prava protestanata, *Isto*.

⁴⁵ Navodno „špansko lukavstvo” koje Filip pokazuje prema nizozemskim ambasadorima, opšte je mesto Šilerove pripovesti, grof Egmont odlazi u Madrid da bi bio izigran lažnim obećanjima i Filipovim intrigama: „[...] kralj je izigrao poštenog Flamanca [...]”, *Isto*, str. 93. Ambasador Montinji kasnije ne prolazi značajno bolje, biva dočekan uz laskanje, kojim kruna naprosto kupuje vreme neophodno za provođenje planova koji zaobilaze zahteve severnih provincija, *Isto*, str. 130-131.

⁴⁶ Interesantno je da ocena Filipove politike kao „španskog lukavstva” biva izneta upravo od Vilhelma Oranskog, kao protagoniste koji među severnim subjektima, jedini sagledava čitavu složenost situacije, *Isto*, str. 102. Reči o španskom lukavstvu kojim je bio zaveden grof Egmont, Vilhelm izgovara neposredno pre zagovaranja njegovog sopstvenog lukavstva: zagovaranja poštovanja carskih edikata, koji će voditi razbuktavanju nezadovoljstva kod naroda i plemstva.

⁴⁷ Kontrastirajući karaktere Vilhelma Oranskog i grofa Egmonta, kao dve vodeće figure nizozemske krupne vlastele, Šiler ne propušta da primeti kako je

[...] Filip je ovde imao posla sa glavom koja je bila dovitljivija od njegove. Oranski princ dugo je držao oko na njemu i njegovom tajnom savetu u Madridu i Segoviji, kroz armiju špijuna koji su mu javljali sve što je bilo od važnosti, a o čemu se ovde govorilo. Dvor ovog najtajnijeg od svih despota postao je otvoren njegovom intrigantskom duhu i novcu ...⁴⁸

Ovakav karakter Vilhelma Oranskog u Šilerovoj istorijskoj pripovesti se nalazi na tankoj granici između istorijskog opisa i epske fikcije, u istoj meri u kojoj je to slučaj i sa karakterom Filipa II. Da je Šiler pisao još jednu istorijsku *dramu*, Vilhelm iz *Istorije otcepljenja* bio bi gotovo savršena figura tragičnog heroja poput Fieska ili Don Karlosa. Protivnik tiranije koji strada i služi kao personifikacija republikanskih vrednosti, savršeno se uklapa u kalup Šilerove istorijsko-dramske imaginacije. Život Oranskog vojvode pruža koordinate na čijim osnovama bi bilo moguće izvesti takvu dramsku heroizaciju. Vođa nizozemskog ustanka bio je ubijen 1581., samo dve godine posle proglašenja nezavisnosti Holandske republike. Ubio ga je burgundijski katolik Baltazar Žerar, pošto ga je Filip II prethodno proglasio za odmetnika i njegovu glavu ucenio na 25.000 kruna. Heroj republike koji gine u odlučujućem momentu, neodoljivo podseća na Fieska koji u vladarskoj odori tone na dno reke. Šilerovog Vilhelma ubijaju katolički fanatici, čak isti oni koju sude Don Karlosu. Ovakve paralelizme teško možemo otpisati kao puku slučajnost pri odabiru predmeta istorijskog pripovedanja preko koga je moguće ispričati univerzalnu priču o večno ponavljajućoj borbi između tiranije i slobode.

Šiler nikada nije napisao nijedan od narednih tomova *Istorije otcepljenja ujedinjene Nizozemske*. Čitav projekat ostao je na prvom tomu, u kome nailazimo na često nejasno tkanje karakterologije, istorijskih okolnosti i događaja koji su prema sudu autora doveli do pobune protiv španske krune. No, u prvom tomu, kroz oslikavanje karaktera i ličnih istorija glavnih aktera, već su potpuno o crtane

Oranski princ ipak bio *građanin sveta*, dok je grof Egmont, ipak bio samo Flamanac, *Isto*, str. 52.

⁴⁸ *Isto*, str. 149.

demarkacione linije na frontu borbe između tiranije i slobode. Predstojeći tomovi ne bi mogli da učine ništa drugo, do li da oslikaju činove tragedije. Ipak, pitanje je da li je takva eksplikacija bila neophodna, ili je već prvi tom, koji opisuje događaje u godinama koje su neposredno prethodile ustanku, ispunio cilj koji je autor postavio sebi, a to je, ne treba zaboraviti, da dalje produbi osećanje uzvišenosti koje je u njemu probudilo čitanje Votsonove *Istorije Filipa II od Španije*, i da saopšti drugima sadržaj svoje imaginacije.⁴⁹ Nije li priča o tiraniji i slobodi već ispričana kroz karakterologiju koja se provlači kroz redove Šilerove istorijske proze? Nije li glavni motiv čitave priče iznet onda kada Šiler opisuje odlazak Filipa II iz Nizozemske i njegov nerazumni bes prema Vilhelmu Oranskom, koga hvata za ruku i srdito izgovara: „No, no los estados; ma vos, vos, vos.”⁵⁰ Ovu problematičnu anegdodu o Filipovom ispadu, Šiler prepričava tako da je ona podešena prema figurama tiranina i slobodnog princa kroz čiji sukob biva prikazana priča o večno vraćajućoj borbi između tiranije i slobode:

[...] Dok se on [Filip II, prim. aut.] spremao da isplovi [...] zaboravio se toliko, da je princu [Vilhelmu Oranskom, prim. aut.] grubo prišao i otvoreno ga optužio kako je on vinovnik flandrijskih nemira. Princ je srčano odvratio da se nije dogodilo ništa što države nisu učinile na njihove sopstvene zahteve i na legitimnim osnovama. Ne, rekao je Filip, grabeći ga za ruku nasilno je tresući, ne države, već ti! Ti! Ti! Princ je čuteći stajao u čudu, i bez čekanja na to da kralj isplovi, poželeo mu je srećan put i vratio se u grad [...]⁵¹

Ova sumnjiva anegdota za Šilera nije samo priča o nemilom događaju koji nije moguće ispratiti do primarnih izvora – onako kako je Šiler predstavlja, ona pripoveda o samom korenu *mržnje* između *velikih istorijskih figura* njegove pripovesti. Pojedinačne mržnje koja je u sebi trebalo da sabere svetsko-istorijsku dinamiku borbe između tiranije i slobode:

⁴⁹ *Isto*, str. 5.

⁵⁰ O ovome videti Levie, S. H. et. al. *Het vaderlandsch gevoel*, Rijksmuseum, Amsterdam, 1978 – onlajn izdanje 2008. str. 82-83.

⁵¹ Schiller, *Geschichte des Abfalls*, str. 57.

Tako je privatna mržnja konačno učinila neizlečivom gorčinu koju je Vilhelm u svojim grudima odavno nosio protiv ugnjetavača slobodnog naroda, i ovaj dvostruki poziv, konačno je doveo do zrelosti veliko pregnuće, koje je otrglo sedam najdragocenijih dragulja sa španske krune.⁵²

LITERATURA

- Schiller, F., *Geschichte des Abfalls der Vereinigte Niederlande von der Spanischen Regierung*, Cotta'sche Buchhandlung, O. C. Recht. München, 1922.
- Schiler, F., "Verbrecher aus Infamie, eine wahre Geschichte" u *Thalia, Erster Band, Heft 2*, G. J. Göschen, Leipzig, 1786. str. 20-58.
- Hegel, G. W. F., *Frühe Schriften*, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1986.
- O. Dann, "Schiller, der Historiker und die Quellen" u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, J. B. Metzler, Stuttgart, 1995. str. 109-126.
- Schulin, E., "Schillers Interesse an Aufstandsgeschichte" u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, J. B. Metzler, Stuttgart, 1995. str. 137-148.
- Riedel, M., "Europa in Schillers Konzept der Universalgeschichte" u Dann, Oellers, *Schiller als Historiker*, J. B. Metzler, Stuttgart, 1995. str. 29-58.
- Gielis, G.; Soen, V., "The Inquisitorial Office in the Sixteenth-Century Habsburg Low Countries: A Dynamic Perspective" u *The Journal for Ecclesiastical History*, Cambridge University Press, Cambridge, vol. 66, Issue 1, str. 47-66.
- Swart, K. W., "William the Silent's Statecraft" u Hermans, T.; Salverda, R., *From Revolt to Riches: Culture and History of the Low Countries, 1500-1700*, UCL Press, London, 2017.
- Adorno, T., Horkheimer, M., *Dialektik der Aufklärung*, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main, 2006.
- Levie, S. H. et. al. *Het vaderlandsch gevoel*, Rijksmuseum, Amsterdam, 1978 – onlajn izdanje 2008.

⁵² *Isto.*

LAZAR ATANASKOVIĆ

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy

SCHILLER AND APORIAS OF HISTORIOGRAPHICAL CHARACTEROLOGY

Abstract: The assumption of historical dynamics determined as the struggle between tyranny and freedom is decisive for framing of Schiller's historical narration. Even though Schiller already underlines the importance of such dynamics in the *Preface* of his first historiographical work, its traces at the pages of *History of the Uprising* are not completely obvious. Tyranny and freedom as such are abstract notions, but still notions about which Schiller attempts to tell a story. This paper is an investigation in aporetic of such philosophic-historical storytelling. An example by which such aporetic will be demonstrated is the characterology of two central figures of Schiller's narrative: Phillip II and William of Orange. Analysis of such a characterology should demonstrate the importance of abstract presupposition about the struggle between tyranny and freedom for realization of Schiller's historiographical work, but also it points towards aporetic of such a philosophical-historical endeavor.

Keywords: Schiller, History, Historiography, History of the Revolt of the Netherlands, Narration, Philosophy of History

Primljeno: 14.6.2021.

Prihvaćeno: 28.7.2021.